

DE OPRICHTING VAN HET KONINKRIJK BELGIE WEERSPIEGELD IN „DEN VADERLANDER”

door

A. BRAEKMAN - DEVOLDER

Op 16 oktober 1829 kwam het nieuwe blad *Den Vaderlander* (voortaan *DV*) te Gent van de pers. Het was bedoeld als Vlaamse dubbelganger van *Le Catholique des Pays-Bas*, waarvan de toenmalige uitgever, Jean Baptiste De Neve, de ideeën ook bij de Fransonkundige plattelandsbewoners in Vlaanderen wilde uitdragen. Dit agressieve Franstalige Gentse blad was op 7 december 1826 in de plaats gekomen van *Le Courier de la Flandre, journal religieux, politique, littéraire et commercial* van de drukker van het bisdom J.B. Poelman. Het werd, vooral nadat de vinnige journalist Adolphe Bartels hoofdredacteur geworden was, „de vaandeldrager van de unie tussen liberalen en katholieken”¹ die midden 1828 tegen Willem I gesloten werd. Het voerde een heftige actie tegen de Nederlandse regering en die campagne werd ook in *DV* vanaf het eerste nummer met dezelfde driestheid doorgevoerd. Vroeger onderzochten wij reeds hoe het blad de verschillende Belgische grieven ten opzichte van het beleid van Willem I naar voren bracht². Hieruit bleek dat *DV* weliswaar een heftige oppositie voerde maar toch er bij zijn lezers bleef op aandringen om slechts langs wettelijke weg de vrijheden die de Belgen eisten en het herstel van alle grieven te verkrijgen.

Het is thans onze bedoeling na te gaan hoe *DV* reageerde op de omwenteling en de verschillende gebeurtenissen die zich van einde augustus 1830 tot einde juli 1831 in België afspeelden en die leidden tot de oprichting van het onafhankelijk Koninkrijk België. We zullen zien dat *DV* zijn vreedzame maar krachtdadige oppositionele houding tegenover het Hollands regime tijdens een korte periode van aarzeling en afwachten zal blijven volhouden om dan de revolutie en de afscheiding van Nederland volmondig toe te juichen en te ijveren voor een volwaardige, onafhankelijke Belgische grondwettelijke staat.

Daar de Franse juli-omwenteling a.h.w. ook het vuur aan de lont stak in België, schenken wij eerst aandacht aan de houding die *DV* er in juli-augustus 1830 tegenover inneemt. Daarna zullen wij achtereenvolgens onderzoeken hoe het blad reageert op de woelige gebeurtenissen van augustus-september 1830 in België, hoe het staat ten opzichte van het Huis van

(1) E. Voordeckers, *Bijdrage tot de geschiedenis van de Gentse Pers. Repertorium (1667-1944)* (Interuniversitair Centrum voor Hedendaagse Geschiedenis, Bijdrage 35, Leuven/Parijs, 1964), blz. 12.

(2) Zie onze bijdrage „Het Gentse blad „Den Vaderlander” in oppositie tegen Willem I”, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe Reeks, XXIII (1969), 63-78.

Oranje, de beslissende keuze tussen republiek of koninkrijk, het opstellen van de grondwet, de keuze van het staatshoofd, en de conferentie te Londen.

DE FRANSE JULI-OMWENTELING

De reactie van *DV* op de gebeurtenissen die einde juli - begin augustus 1830 te Parijs plaats vonden, is, in het licht van de houding die het blad en de Belgische katholieken in het algemeen op de vooravond van de Belgische omwenteling ten opzichte van de idee „revolutie” aannamen, interessant om na te gaan.

DV volgt de gebeurtenissen in Frankrijk zoveel mogelijk op de voet en brengt er uitvoerige verslagen over: de nummers van augustus zijn er alle voor driekwart aan gewijd.

Als commentaar op de afkondiging te Parijs van de beruchte koninklijke ordonnanciën van 25 juli 1830 schrijft *DV*:

Den stryd gaet voor goed beginnen, wy wenschen niet anders dan dat hy diene om de vryheden van het volk en de weerdigheyd en de regten van de kroon tot wederzydsche vergenoeging te handhaven ³.

Voor de „ongrondwettige beslyuten” ⁴ waarbij de dagbladen niet meer mochten verschijnen tenzij met een voorafgaande toelating die alle drie maanden vernieuwd diende te worden, en de kieswet afgeschaft werd en vervangen door een stelsel dat teruggreep naar 1814, konden volgens *DV* „in de tegenwoordige omstandigheden niet dan onheylen te wege brengen” ⁵. En dan bepaalt het blad zijn houding ten opzichte van een eventuele revolutie:

Verre van ons, het pligtig gedacht van eenige omwenteling te begeeren of aen eenige toeteyuchen! Beter is het met verduldigheyd den tyd afwachten en vreedzaam op eene wettige en aenhoudende wyze zyne regten eysschen; door ootmoedige maer ook kragtige vertoogen de inbreuken aenwyzen die op de zelve gedaen zyn ⁶.

Dus oppositie op wettige en vreedzame wijze, en geen opstand. Dit had *DV* reeds vroeger gepredikt:

Den katholyken godsdienst verbied wel stellig allen opstand, en wy hebben om die reden, den oproerigen omwentelings-

(3) *DV*, 30 juli 1830, 3b (= blz. 3, 2e kolom).

(4) *DV*, 3 augustus 1830, 1a.

(5) *DV*, 3 augustus 1830, 2b.

(6) *DV*, 3 augustus 1830, 2b.

geest, altyd naer ons vermogen bestreden. Dien godsdienst beveelt ons aen alle wetten, welke niet met de geboden Gods, de bevelen der Kerk of het geweten stryden, te gehoorzamen, maer hy verbied geenzins zich op de wetten te beroepen, en wettige middelen te gebruyken tot het behoud van regten en vryheden, welke de wetten ons toekennen ⁷.

Bij deze houding blijft *DV* gedurende gans augustus. Eenmaal de revolutie in Frankrijk een realiteit is, noemt het blad ze „ongehoord” waarbij het niet „zonder vrees en nagepeyzen” ⁸ is. Het verheelt zijn sympathie niet voor de 73-jarige Karel X, die afstand van de troon heeft moeten doen en met zijn familie naar Engeland uitgeweken is ⁹, en vreest dat het Franse volk een oorlog wil ontketenen ¹⁰.

Dat een revolutie in Frankrijk een weerslag bij ons kan hebben, voorziet het blad onmiddellijk. Het spreekt de hoop uit dat onze zuiderburen ervan mogen gespaard blijven, opdat het spreekwoord „als het in Frankryk regent, zoo droppelt het in vlaenderen” ¹¹ niet zou bewaarheid worden. Het spoort de Belgen aan zich allen eendrachtig rond de troon van Willem I te scharen, maar verder te gaan met op vreedzame en wettige wijze hun grondwettelijke rechten te eisen. „Wy willen, wy vragen, wy verzoeken niet anders, dan de volledige uytvoering der Grondwet, *in alles en voor allen*” ¹², en dat is „niets dan het geen ons toekomt” ¹³. Het gedrag van de Belgen moet gekenmerkt worden door „geduld en standvastigheyd met rust en onderwerping aen wetten en Grondwet” ¹⁴, dan pas zullen ze bekomen wat ze willen. En nog op 24 augustus, daags voor de opstootjes tijdens en na de opvoering van de *Stomme van Portici*, te Brussel, luidt het: „de Belgen zyn niet omwentelingsgezind”, zij zullen het voorbeeld van Frankrijk niet volgen, want „dit komt noch met hunne gevoelens, noch met hunnen edelen aerd overeen”. Mochten zij al de vryheden bezitten die hun door de grondwet gewaarborgd zijn, dan zou men „overal niet anders dan geroep van dankbaerheyd en liefde hooren” ¹⁵.

DV pleit dus voor het gebruik van uitsluitend wettige middelen en geeft aldus uiting aan de houding van de Belgische katholieken die, geschrokken door de anticlericale wending die de Franse juli-omwenteling genomen had, „plus que jamais entendaient rester dans la légalité” ¹⁶, zodat

par un curieux retour des choses, la conséquence immédiate des journées de juillet fut donc de calmer l'agitation plutôt que

(7) *DV*, 9 april 1830, 3a.

(8) *DV*, 6 augustus 1830, 1a.

(9) Zie *DV* 10 augustus 1830, 1a ; 13 augustus 1a en 4b ; 24 augustus, 3b-4a.

(10) *DV*, 13 augustus 1830, 1a.

(11) *DV*, 3 augustus 1830, 2b.

(12) *DV*, 13 augustus 1830, 1b. Cursief van *DV*.

(13) *DV*, 20 augustus 1830, 1a.

(14) *DV*, 20 augustus 1830, 2a.

(15) *DV*, 24 augustus 1830, 1b-2a.

(16) C. Bronne, *L'Amalgame (La Belgique de 1814 à 1830)* (Bruxelles, 1948), blz. 311.

de la susciter. On était sur le point de rompre avec la légalité, on résolut maintenant momentanément de s'y tenir¹⁷.

AUGUSTUSDAGEN 1830

Het hoeft ons dan ook niet te verwonderen dat *DV* een afwachtende houding aanneemt ten opzichte van wat er zich te Brussel afspeelt op 25 en 26 augustus en de daaropvolgende dagen. Wanneer het in zijn nummer van 31 augustus er een relaas van brengt, doet het dit weliswaar op de frontpagina, aldus het belang dat het aan de gebeurtenissen hecht, duidelijk revelerend, maar onthoudt zich van iedere vorm van commentaar en geeft „enkelyk de tydingen gelyk wy die uyt de brusselsche dagbladeren genomen hebben”¹⁸. Wat F. Prims over *Den Antwerpenaer* schrijft, kan dus niet gezegd worden van *DV*:

Zeer stout komt het blad uit, van af de eerste opstandige voorvallen te Brussel: weg met de vreemden!¹⁹.

Het relaas valt op door sobere zakelijkheid en vrij objectieve berichtgeving. Het begint als volgt:

Sedert eenigen tyd scheen er eenige gisting te zyn in de gemoederen en men was niet gerust over hunne gesteltenis. Den 25 's avonds, was eene overgrootte menigte volk naer het schouwburg gegaen, waer de *Muette de Portici*, sedert eenigen tyd verboden, moest vertoond worden; men heeft dikwils toegejuychd; doch als men die plaetsen wilde overgaen die eenig betrek op de omstandigheden hadden, is het misnoegen ten hoogsten geklommen. Ondertusschen waren groote hoopen volk op de Plaets der Munt, en op het eynde van de vertooning trokken zy op naer de Wolve-stract, waer de bureelen van den *National* zyn. Aenstonds wierden de vensters in stukken geslagen en poogde men de deuren in te loopen.

Opvallend is dat geen gewag wordt gemaakt van de kreten „Weg met den Koning! Leve Frankryk”, die tijdens het oproer zouden weerklonken hebben²⁰. Het verder verslag vermeldt alleen het geroep „Vryheyd! regtveerdigheyd!” en „Weg van Maanen! Leve de Potter!”.

DV blijft zich onthouden van elke commentaar, ook in zijn nummers

(17) H. Pirenne, *Histoire de Belgique* VI (Bruxelles, 1926), blz. 369.

(18) *DV*, 31 augustus 1831, 1a, nota 1.

(19) F. Prims, *De katholieke dagbladpers te Antwerpen* (Antwerpen, 1936), blz. 51.

(20) V. Fris, „De Belgische Omwenteling”, *Vlaamsch België sedert 1830* (Gent, 1905), I, blz. 151; M. Josson, *De Belgische Omwenteling van 1830* (Thielt, s.d.), I, blz. 10.

van 3 en 7 september, waarin het de gebeurtenissen van de 28e augustus tot en met de 4de september aan zijn lezers meedeelt. Zo drukt het blad het *Adres aan de koning*²¹ dat door een afvaardiging op 30 augustus aan de koning aangeboden werd en waarin de vorst werd bezworen de eisen der Belgen in te willigen, en meldt de aankomst van kroonprins Willem te Brussel²². Verder worden, steeds zonder commentaar, verschillende proclamaties bekendgemaakt, o.m. die waarin verscheidene personaliteiten verklaren dat de Belgen de administratieve scheiding van België en Nederland verlangen onder het heersend vorstenhuis²³.

STADSARCHIEF

— GENT —

SEPTEMBER 1830

Pas op 10 september 1830 gaat *DV* nader in op de gebeurtenissen van de voorbije twee weken en toont het zich partijganger van de scheiding tussen Noord en Zuid onder de Oranjedynastie. Op dat ogenblik echter had Willem I deze eis der Belgen, hem kenbaar gemaakt bij monde van zijn zoon kroonprins Willem, die de Belgen daartoe hadden kunnen bewegen²⁴, op 3 september reeds geweigerd. „Dat men de scheidende van Belgen en Holland vrage”²⁵ schrijft *DV*. Immers beide delen van het Koninkrijk der Nederlanden zijn totaal verschillend. Hun zeden, godsdienst, gevoelens, inborst, taal, gewoonten en gebruiken kunnen niet samengaan. Maar nog veel meer tegenstrijdig zijn hun materiële en financiële belangen.

Voor de bloei van de landbouw in het Zuiden zou de uitvoer van granen dienen begunstigd te worden en op de invoer ervan daarentegen zoveel mogelijk restricties gelegd. Voor het Noorden is het juist omgekeerd daar de stokerijen er niets dan vreemde granen verwerken, terwijl die van het Zuiden inlandse granen gebruiken, en dus de landbouw steunen. Hetzelfde voor de industrie: het Zuiden wenst strenge wetten op de invoer van vreemde produkten, het Noorden, dat op gebied van nijverheid ten achter is, wenst vrijheid van invoer.

Sommige belastingen wegen zwaar op het Zuiden, zoals die op het „gemaal”²⁶ en het „geslacht”²⁷, andere, zoals die op koffie, thee, suiker en tabak, worden door het Noorden aangeklaagd, en *DV* vervolgt:

(21) *DV*, 3 september 1830, 1b.

(22) *DV*, 3 september 1830, 3a. Daar dit buiten het bestek van deze bijdrage ligt, gaan wij niet in op de historische gebeurtenissen maar beperken ons tot de houding die *DV* er tegenover inneemt.

(23) *DV* 7 augustus 1830, 2b.

(24) Th. Luykx, *Politieke Geschiedenis van België van 1789 tot heden* (Amsterdam/Brussel, 1969²), blz. 47.

(25) *DV*, 10 september 1830, 3b

(26) Dit was een percent dat in de molen op gemalen graan werd geheven, of op meel dat in de stad werd ingevoerd.

(27) Dat was een belasting geheven op alle geslachte dieren, een belasting te meer nadat het octrooi aan de stadspoorten was betaald voor het invoeren van het levend vee.

Wy vragen dan of het moeylyk is aen eenen vorst twee deelen van het ryk te vergenoegen, zoo lang zy door de zelve wetten bestierd blyven? Indien men enkelyk nu het stelsel van regeeren in alles veranderde, dan zou het Noorden reden hebben van klagen, gelyk wy die nu sedert vyftien jaren hebben. Nu wy willen niet dat het Noorden aen het Zuyden of het Zuyden aen het Noorden geslagtofferd worde.

*Vryheyd! Regtveerdigheyd!*²⁸ moet onze zinspreuk zyn. Daerom is het dat wy nu moeten vragen, dat men Belgien van Holland scheyde, dat elk deel van het ryk, *onder den scepter van het doorluchtig huys van Oragnien*²⁸, zyne afgezonderde volksvertegenwoordiging, zyne wetten, zyn financien stelsel hebbe; 't is den eenigsten middel om vrede en eendragt tuschen Belgien en Holland te behouden en elk volk te vergenoegen.

De scheiding is niet tegen de grondwet. Volgens art. 29 kan men immers de grondwet wijzigen, wanneer de noodzaak daartoe door een wet wordt verklaard. Die noodzaak is er nu meer dan ooit, want het bestaan van het rijk is in gevaar, aldus het blad. De Belgen willen niet langer behandeld worden „als eene volksplanting” door de Hollanders. Zij zijn nochtans niet tegen het huis van Oranje, want „zy weten dat men vrede en geluk onder de schaduw van dien boom kan genieten”²⁹. En daarom spoort *DV* zijn lezers met aandrang aan, een verzoekschrift³⁰ tot de koning om hem te kennen te geven dat ze wensen dat

Holland en Belgien van malkanderen afgescheyden worden en afzonderlyk onder den zelve scepter bestierd worden.

Op 14 september 1830 keert *DV* nogmaals terug op hetzelfde onderwerp:

in onze ogen is de scheyding van Holland en Belgien den eenigsten middel om alles te stillen en effen te stellen ... Den koning zou oppervorst en koning van Holland en Belgien zyn en blyven; wij begeeren geenen anderen; zyn belang vraegt dat de twee deelen gelukkig zyn, en alles toont dat zy nu vijftien jaren vereenigd het geluk niet genieten dat zy met regt te verwachten hadden, het stelsel van regeering dat men gevolgd heeft, heeft tot nu geenen anderen uytval gehad dan het een of het ander deel te misnoegen³¹.

(28) Cursief van *DV*.

(29) *DV*, 10 september 1830, 4a.

(30) Voorbeelden ervoor worden gegeven in *DV*, 14 september, 3a, en 17 september, 3b.

(31) *DV*, 14 september 1830, 3a.

Daarna vervalt *DV* weer in zijn tactiek van berichtgeving zonder commentaar of engagement. Er wordt verslag uitgebracht over de buitengewone zittingen van de Staten-Generaal, de troonrede van de koning van 13 september wordt in haar geheel afgedrukt³², adressen van allerlei aard gericht aan de koning of aan de medeburgers en uitgaande van verschillende comité's uit verschillende steden, worden opgenomen³³. De gevechten in het park te Brussel van 23 tot en met 27 september worden weer aan de hand van Brusselse dagbladen³⁴ zakelijk bekendgemaakt, niet eens op de frontpagina.

Pas op 5 oktober laat het voorgoed die voorzichtige, afwachtende houding varen en klinkt de eerste juichkreet om het welslagen van de revolutionaire beweging. Op 2 oktober wappert voor het eerst de Belgische driekleur op de Gentse openbare gebouwen en *DV* jubelt:

Dezen dag zal lang in het geheugen blijven van elken oprechten Vlaming. De *Vrybeyd*, het doel van al onze vurige wenschen zoo lang onderdrukt, is ons heden geschonken! drykleurige vaendel, die edele kleuren wiers gezicht zoo veele wonderen van heldhaftigheyd te Brussel hebben te wege gebragt, zien wy heden met verrukking wapperen op het stadhuys en op andere openbare gebouwen. Dat deze vlag een pand van vrede en eendragt zy! dat op dat gezicht alle borgers, hoe verschillend van gevoelens zy ook mogen wezen, zich verzamelen en omhelzen!!! Dezen dag moet den eersten van ons waer geluk zyn: een nieuwe tydvak begint voor ons: *Godsdienstige* en *civile Vrybeyd*, Vereening en Vrede zy voortaan onze spreuk...³⁵.

Op 8 oktober wijst *DV* erop dat het volk pas zijn toevlucht genomen heeft tot „den uyttersten middel“, nadat gebleken was dat het door op wettige en vreedzame wijze zijn rechten te eisen, deze nooit zou bekomen, daar „zyn bidden en smeeken verstooten wierd van dezen die hun moest helpen“³⁶. De opstand was dus gerechtvaardigd:

Het is dan met regt dat wy onze ketens gebroken hebben, en dat wy het jok der Hollanders hebben afgeworpen³⁷.

(32) *DV*, 17 september 1830, 1a-b.

(33) *DV*, 17 september 1830, tot en met 5 oktober, passim. Men leed in die dagen aan „proclamatimanie“! Zie C. Rodenbach, *Episodes de la Révolution dans les Flandres, 1829, 1830, 1831* (Bruxelles, 1833), blz. 105.

(34) Ditmaal wordt uitdrukkelijk vermeld dat *Le Belge* en *Le Courrier des Pays-Bas* gebruikt werden. *DV*, 28 september 1830, 3b, nota 1.

(35) *DV*, 5 oktober 1830, 4a, Cursief van *DV*.

(36) *DV*, 8 oktober 1830, 3b.

(37) *DV*, 8 oktober 1830, 4a.

DV EN HET HUIS VAN ORANJE

DV diende nu nog alleen zijn houding te bepalen ten opzichte van het huis van Oranje, waaraan het enkele weken voordien nog zijn onvoorwaardelijke trouw had toegezegd³⁸. De beschieting van Brussel, bevolen door Prins Frederik op 24 september 1830, heeft echter, volgens DV, alle banden verbroken die de Belgen nog met het huis van Oranje verbonden, want „eenen vorst die zyn volk versmaed en doet vermoorden, heeft alle regt verloren over dit volk nog te regeeren”³⁹. En dit zal DV voortaan blijven staande houden. In de maanden die volgen is dit het steeds weerkerende thema. De prins van Oranje zal immers in oktober proberen zijn verloren populariteit in België terug te winnen en zich aan het hoofd van het vrijgevochten land te stellen. Zijn kansen stonden op een bepaald ogenblik zelfs niet ongunstig.

Voor DV blijft het huis van Oranje echter afgeschreven. Het blad ziet in de prins van Oranje geenszins „l'homme inévitable”, naar het woord van Jottrand, zoals bv. *Le Courrier de la Meuse* en zelfs *Le Courrier des Pays-Bas* in oktober wel doen⁴⁰, en dit waren nochtans verre van orangistische bladen.

Tot aan het bombardement van Antwerpen op 27 oktober is de toon van DV echter vrij gematigd. Het blad wil slechts zijn mening aan zijn lezers meedelen, maar hun deze geenszins opdringen:

Wat ons aengaet, wy willen aen niemand onze gevoelens opdringen... maer... verklaren ronduyt ons gedacht: *Het huys van Nassau levert ons geene waerborgen*. In Holland zelfs heeft het nooyt gediend dan om de openbare vryheden te krenken⁴¹.

Het blad argumenteert echter wel zijn stellingneming tegen Oranje. Vooreerst, zegt het, moet men geen geloof hechten aan hen die beweren dat de prins van Oranje de enige man is die een oorlog met Europa kan vermijden. Ten voordele van het huis van Oranje zal Europa geen oorlog voeren, want Frankrijk zal dit verhinderen. Bovendien, de vreemde mogendheden wensen de vrede en een stamhuis is van te weinig belang om die te breken. Verder stelt het de vraag:

Welke zyn de titels van de prins van Oragnien om te verdienen over ons te heerschen? ... Wat heeft dien prins op vijftien jaren voor de Belgen gedaan? Niets dan KWAED ...

(38) DV, 14 september 1830, 4a. Zie ook hiervoor.

(39) DV, 8 oktober, 4a, 12 oktober, 4a, 19 oktober, 4a, 26 oktober, 4a.

(40) M. Josson, *op. cit.*, I, blz. III; C. Buffin, *Documents inédits sur la révolution Belge*. 1. Lettres de J.F. Staedler à S.A.G. le Prince Auguste d'Arenberg (7 août - 7 novembre 1830). 2. Relation du bombardement d'Anvers d'après les papiers inédits du lieutenant-général Baron Chazal, ancien ministre de la guerre (Bruxelles, Albert de Wit, 1910), blz. 288 en 289, nota 1, en blz. 371-372.

(41) DV, 26 oktober 1830, 4b. Cursief van DV.

Heeft hy in verscheyde gevallen zyne verachting voor hun niet geuyt om dat zy hunne regten vraegden? ... Wat waerborgen geeft hy ons? Wat zekerheyd voor het toekomende? Genee ⁴².

Hij zou immers steeds van Holland afhankelijk blijven, want „kan of zal hy in een mael zynen vader, zynen godsdienst, zyn land afloochenen?“ ⁴³.

Na de beschieting van Antwerpen, ontlokt de verontwaardiging daarover, aan *DV* de volgende heftige uitspraken:

Eeuwige schande, smaed en oneer aen allen die nog eenige genegenheyd zouden gevoelen voor den prins van Oragnien ⁴⁴.

maer wie, die eenen druppel Belgisch bloed in zyn hert heeft kan nog op eenen Nassau peyzen? ... Weg! weg! de Nassauwen! ⁴⁵.

Indien men wilt dat er nog eenen Nassau in België heerscht, dat hy er dan niets dan pynen en lyken vinde, dit is het eenig wettig erfgoed 't welk kan toebehoren aen den zoon van den welken de Brusselaren deed mitrailleeren en Antwerpen verbranden ⁴⁶.

Wanneer het Nationaal Congres op 24 november 1830 met 161 tegen 28 stemmen voor de vervallenverklaring van de Nassaudynastie stemt, draagt dit dan ook de volledige goedkeuring van *DV* weg. Het blad beschouwt de uitsluiting der Nassauers als een daad van rechtvaardigheid en niet van wraak, te veel onheilen werden immers door hun toedoen over België gebracht. Ook zou de terugkeer van een Nassauer in België zeker een tweede revolutie noodzakelijk maken ⁴⁷.

REPUBLIEK OF KONINKRIJK

Het Nationaal Congres draagt echter niet altijd de goedkeuring weg van *DV*. Deze is ongeduldig en vindt dat het „niet ras genoeg“ ⁴⁸ tewerk gaat, b.v. met het bepalen van de toekomstige staatsvorm van België (koninkrijk of republiek) en met het opstellen van de grondwet van de nieuwe staat ⁴⁹. Wat het eerste betreft neemt *DV* resoluut stelling voor de repu-

(42) *DV*, 19 oktober 1830, 4a.

(43) *DV*, 29 oktober 1830, 4a.

(44) *DV*, 1 november 1830, 3a.

(45) *DV*, 1 november 1830, 4a.

(46) *DV*, 9 november 1830, 3a.

(47) *DV*, 3 december 1830, 3a.

(48) *DV*, 23 november 1830, 4a; zie ook 14 december 1830, 4a, 21 december 3b en 24 december 3b.

(49) Het Nationaal Congres deed er nochtans maar 2½ maand over. Zie Th. Luykx, *op. cit.*, blz. 53.

blik, hierin De Potter volgende, uit wiens „staetkundige geloofsblydenis” het blad trouwens een fragment afdruckt dat daarover handelt ⁵⁰. Het grote argument van *DV* is dat een republiek een goedkope staatsvorm is ⁵¹. Nog een ander voordeel is dat men de presidenten kan „wegzenden als hunnen tyt is uyt met die niet te herkiezen”, terwijl „eene koning is koning voor zyn leven of zoo moeten wy altijd revolutie maken en dat zou niemand aenstaen” ⁵². Ook nadat het Congres reeds geopteerd heeft voor de monarchie, schrijft *DV* nog:

Nooyt zullen wy toestemmen in het gedacht dat de Belgen niet typ zyn voor eene republiek; volgens ons is er geen volk in Europa dat voor de zelve geschikter is; zeden, rykdom, spaerzaemheyd, gematigheyd in den handel, alles maekt hun daer toe bekwaem ⁵³.

Het blad zegt echter dat het zich onderwerpt aan de beslissing van het Congres onder voorbehoud dat men niet te veel toegeeft aan de willekeur van de vorst. Wanneer de keuze van een staatshoofd moeilijkheden blijkt op te leveren — in februari 1831 ⁵⁴ — herinnert *DV* zijn lezers aan zijn republikeinse gezindheid van enkele maanden terug en stelt het opnieuw als oplossing de republiek voor, of, als alternatief, een luitenant-generaal. Men opteert allerlei bezwaren tegen de republiek, aldus *DV*, maar dit komt

omdat zy niet weten wat het is, en zich inbeelden dat deze niet kan bestaan zonder moorden en branden. Deze menschen gelyken niet kwalyk aen de kinderen die men bevreesd maekt met de spreken van spoken of van duyvelen ⁵⁵.

Het blad geeft toe dat de republiek „een slecht begin gehad [heeft] in 1794” maar dat kwam „omdat de opperhoofden slecht waren”, doch daaruit volgt niet dat de republiek op zichzelf slecht is of voor België niet de geschikte regeringsvorm zou zijn. Integendeel, ze „zoude in alles overeenkomstig zyn met onze aengenomen grondwet” ⁵⁶. Het blad vreest dat men de keuze slechts heeft tussen de prins van Oranje als koning, of de republiek. Het roept de Belgen pathetisch toe:

Zullen dan uwe verwoeste steden, uwe verbrande huizen, uwe uytgeplunderde dorpen en uwe verminkte broederen, den medeplichtigen van alle deze barbaersche vreedheden weder zien

(50) *DV*, 9 december 1830, 3b-4a.

(51) *DV*, 23 november 1830, 4a, 30 november 1830, 4a, 15 februari 1831, 2b, 22 februari, 3a.

(52) *DV*, 23 november 1830, 4a.

(53) *DV*, 3 december 1830, 3a.

(54) Zie verder.

(55) *DV*, 18 februari 1831, 2a.

(56) *DV*, ibidem.

terug komen? ... Kiest dan Belgen, kiest; den trouwloozen prins van Oragnien of de republiek.

De republiek is volgens *DV* niet nadelig voor de godsdienst en „het is tegenwoordig den eenigen wensch der katholyken”⁵⁷. Wanneer Louis Philippe officieel de kroon van België weigert voor zijn zoon, de hertog van Nemours, schrijft het blad:

Eenen koning gaen bedelen, dit waer onze weerdigheyd verliezen; dit waer eene nieuwe weygering bedelen⁵⁸.

Er blijft slechts een middel over opdat de Belgen hun onafhankelijkheid zouden kunnen bewaren: de republiek. Volgens *DV* zijn er te Gent drie verzoekschriften hieromtrent in omloop. Het blad vergelijkt een koning met een president: een president heeft „geen hof, geene hovelingen, geene kamerlingen, geene staetsdienaren” en is dus veel goedkoper dan een koning. Het presidentschap is niet erfelijk; een koning heeft honderden middelen om zijn volk te onderdrukken, een president daarentegen geen een. Hij wordt slechts voor enkele jaren gekozen en wordt dan door het volk al of niet herkozen.

Het is altyd het volk het welk hier zyn oppergezag behoud, het is altijd het volk hetwelk meester is, en aen zyn hoofd stelt dezen die het van te vooren heeft leeren kennen ... Het volk blijft hier regter, en eene geheele natie bedriegt zich niet ligt”⁵⁹.

Waarom, gaat *DV* verder, zouden wij een vreemde prins als koning aan het hoofd van het land stellen; deze kent immers onze zeden en gewoonten niet en zal de Belgen nooit „kunnen beminnen ... nooyt ons vaderland kunnen liefhebben om dat hy een ander heeft”. Een Belg aan het hoofd van de Belgen, is het parool van *DV* in februari 1831.

DE GRONDWET

Het Nationaal Congres had ook als taak een grondwet op te stellen. *DV* eist dat die zo zou zijn

dat er nooyt hope zy of voorwendsel van die tot dwingelandy te keeren. In die Grondwet, moeten kragtig en duydelyk alle burgerlyke, staetkundige en godsdienstige regten geschreven

(57) *DV*, 18 februari 1831, 3a: Samenspraek tussen Vader Gulhart en Thys Melkert.

(58) *DV*, 22 februari 1831, 3b.

(59) *DV*, 22 februari 1831, 3b.

(60) *DV*, 29 oktober 1830, 4a. Cursief van *DV*.

zyn; de vryheyd van godsdienst, van tael, van onderwys, van genootschappen, van gevoelens, van drukpers, van direkte kiezingen, provinciale, stedelyke en gemeentelyke instellingen, met een woord alles wat een vrij volk noodig is. Die Grondwet moet onze [sic] eene *goedkoope* regering verschaffen, door welke ons den laetsten duynt niet afgeperst word, en voor altyd aan de verkwisting onoverwinnelyke palen stelt⁶⁰.

DV is blijkbaar niet erg tevreden met het ontwerp van grondwet. Uit een „Samenspreek tussen den *Vaderlander* en eenen zyner lezers”⁶¹ blijkt dat het niet beantwoordt aan de verwachting van de Belgen. De lezer begrijpt niet dat er zoveel kan aan ontbreken:

Heeft men nu nog geene ondervinding genoeg gehad om eene goede Grondwet voor het volk te maken; men wist zoo veel te zeggen wat er in de voorgaande te kort was, wat er in moest veranderd worden, en nu zou men geene kunnen maken.

DV vindt in de ontworpen grondwet de volgende punten minder goed: het *pairschap* (= senatorschap) zou erfelijk zijn, en als voorwaarde tot het *pairschap* zou gelden dat men 1000 gulden grondbelasting betaalt. Waarom, zo vraagt het blad, laat men het getal niet bepalen door de kamer van volksvertegenwoordigers, die hen zouden kiezen, of nog beter, waarom laat men het niet bij één kamer, de senaat zou toch „tot niets anders dienen dan om den invloed van den vorst te vermeerderen en den wil van het volk te stremmen”⁶².

Verder is *DV* het ook niet eens met art. 21:

De openbare uytoefening van geenen godsdienst zal kunnen verboden worden dan uyt kragt van eene wet, en alleen in het geval dat hy het order en de openbare rust stoort.

Dit is, volgens het blad, tegen de vrijheid van godsdienst: „met zulken artikel en eene slechte kamer zou men de kerken kunnen doen sluyten”.

Dat de koning de oorlog zou mogen verklaren zonder toestemming van de kamers, kan volgens *DV* evenmin door de beugel:

Dat is waerlyk eene der hatelykste zaken die er kunnen gevonden worden ... *Is ons leven, ons bloed van minder waerde dan een weynig goud?* Men ziet daer in iets dat van de groote ryke komt; zy laten geern de eer van voor het vaderland te sterven aen de kleyne en geringe ... men wilt geheel onze omwenteling ten voordele der groote keeren, maer 't zal niet zyn⁶³.

(61) *DV*, 5 november 1830, 4a.

(62) *DV*, 12 november 1830, 4a.

(63) *DV*, *ibidem*. Cursief van *DV*.

Ook het ontwerp in zijn geheel staat het blad niet aan. Het heeft er zelfs een versje op gemaakt:

Het maeksel van dit kleed schynt net,
De stukken digt aen een gezet;
Maer wierd dit kleed eens aengedaen
Men zou er in gespannen gaen.
Gespannen gaen is groote pyn,
Den Belg wilt ongedwongen zyn.

Op 14 december 1830 wordt *DV* ongeduldig. In een „Samenspraek tusen Jan Waermond en K.G.” wordt gevraagd waar de grondwet blijft. Men weet toch wat België nodig heeft na vijftien jaar ondervinding en na al die verzoekschriften. Jan Waermond herhaalt dan nog eens wat er volgens hem in die grondwet dient te staan.

vryheyd van godsdienst, vryheyd van de drukpers, vryheyd van onderwys, vryheyd van vereeniging, openbaerheyd in alle zaken van het bestier, volksvoordeelige kiezingen, vermindering van voorregten voor den koning, vermindering van lasten voor het volk, zyn dit niet de hoofdstoffen waer uyt onze toekomstige Grondwet moet samengesteld worden? ⁶⁴.

Hoe komt het dat het zo lang duurt om een grondwet te maken, zo vraagt Pachter Vrymond op 21 december 1830, men wist immers zo goed wat er aan de oude grondwet ontbrak! Intussen ligt in België de handel stil, „niet by gebrek van geld, maer by gebrek van vertrouwen”, want wie zal er handel drijven met België zolang het geen grondwet en geen staats-hoofd heeft?

Voor al het artikel 10 over het onderwijs en het toezicht erop voldoet niet helemaal aan de wens van *DV*, die het aldus citeert:

Het openbaar onderwijs is *vry*: allen voorregteysschenden maet-regel is verboden; de maetregels van *toezigt* en van *beteugeling* worden door de wet geregeld. Het openbaar onderwijs, ten laste van den staet gegeven, word gelykelyk door eene wet geregeld.

Dit lokt bij *DV* vragen uit:

zal by middel van maetregels van *toezigt* en *beteugeling* [de regering] zynen invloed niet trachten te verspreyden? Zal zy door die middels niet kunnen schadelyk zyn aen scholen en instellingen die haer niet behagen? zal zy dus niet zydelings zich wederom kunnen meester maken van het onderwijs? Waerom aenveerd de grondwet de uytdrukkingen niet van *bezonder en*

openbaer onderwijs? Is het om door die verwerring van woorden het bijzonder onderwijs te kunnen krenken? ⁶⁵.

Het is bekend dat het artikel in de grondwet over de vrijheid van onderwijs pas tot stand kwam na heftige discussie. „De moeilijkheid liep niet zozeer over het principe van de vrijheid van onderwijs, doch over de al of niet aanvaarding van het staattoezicht. Dit toezicht werd slechts met 76 tegen 71 stemmen verworpen” ⁶⁶. *DV* schrijft:

Wat ons aengaet, wy zullen nooyt gedoogen, toestaen, of verdragen dat men in het vry Belgenland de vryheyd van onderwijs wegneme of zelfs in het minst krenke, omdat wy overtuigd zyn dat alles daer van afhangt, en dat alle vryheden kragteloos zyn indien zy op de vryheyd van onderwijs niet gegrond worden ⁶⁷.

Wanneer op 24 december het artikel over het onderwijs gestemd wordt, juicht ons blad:

HET ONDERWYS IS VRY! Deze vryheyd die den wensch van elken vaderlander was, is ons zonder eenige uytzondering, zonder toezigt, zonder eenig besprek toegestaan... [het is] een der belangrykste zaken onzer konstitutie, onzer voorregten en vryheden ⁶⁸.

Op 7 februari 1831 wordt de grondwet van de nieuwe staat plechtig afgekondigd. *DV* zucht: „eyndelyk!” en begroet de constitutie met de woorden:

De gronden van ons toekomstige geluk zyn geleyd, onze regten en vryheden zyn gewaerborgd. Den Belg heeft niet vruchteloos de wapenen opgenomen: hy heeft niet tevergeefs de hand aen den degen geslagen: zynen roep was de vryheyd, hy ziet deze, door het aennemen zynere grondwet bevestigd ... De vryheyd, die hy ten koste van zoo veel edel bloed gekocht had, ziet hy heden zoo gevestigd, dat zy hem niet meer kan ontsnappen ⁶⁹.

Het blad noemt de grondwet o.a. „de waerborg onzer regten en de schatkist onzer vryheden, ... dezen onschatbaren eerepand onzer regten en vryheden” ⁷⁰.

(65) *DV*, 17 december 1830, 3b. Onder het Hollands bewind was de eis voor onderwijsvrijheid de eis die het eerst en het meest aan bod kwam in *DV*. Zie onze reeds geciteerde bijdrage, 65-69.

(66) Th. Luykx, *op. cit.*, blz. 54.

(67) *DV*, 24 december 1830, 3b.

(68) *DV*, 28 december 1830, 2b. Kapitalen van *DV*.

(69) *DV*, 11 februari 1830, 2a.

(70) *DV*, 19 juli 1831, 3a-b.

DE KEUZE VAN HET STAATSHOOFD

Deze keuze levert ook heel wat kopij. De houding van het blad tegenover de prins van Oranje als eventueel koning, zoals de vijf grote mogendheden op de conferentie van London wilden, was volkomen negatief, zoals wij reeds zagen. Wie stond *DV* dan wel voor? Wij weten reeds dat het blad zich pro-republikeins had verklaard en het oneervol vond dat de Belgen om een koning moesten bedelen. Het blad had zich ook resoluut tegen een vreemde prins als koning van België gekeerd:

Neen, geenen anderen dan eenen Belg kan ons *wel* regeren, geenen anderen vorst kent genoegzaam onze zeden en ons karakter om ons op zyn belgisch te regeren. Eenen vorst onder ons gekozen, in het midden zyner medeborgeren opgevoed, kan alleen ons gelukkig maken ... Den Belg, vyand van allen hoogmoed en trotschheid, vraegt eenen vorst, die volksgezind is, die zyne onderdanen als zyne broeders behandeld, en die weet dat hy alles is *door hun*, en *voor hun* en *zonder hun* NIETS is ⁷¹.

Voor *DV* kan zeker de prins van Oranje geen goed kandidaat zijn. Sommigen steunden zijn kandidatuur opnieuw, niettegenstaande de vervallenverklaring van de Nassau-dynastie van 24 november 1830. Op 11 januari 1831 zegde de prins in een proclamatie tot de Belgen dat hij hun koning wilde zijn. *DV* reageert daarop:

Indien deze dingen onder onze oogen niet geschiedden, wy zouden moeyelyk kunnen gelooven, dat eenen meyneedigen prins van zyn volk verstooten, uytgesloten en van alle regt vervallen, zich tot deze zelve natie wend, en aen de zelve op eene bedelende en tevens hoonendste wyze doet verstaen dat hy den man is die zy hebben moeten om oprecht gelukkig en onafhankelijk te zijn ⁷².

De proclamatie van de prins wordt zin voor zin ontleed en afgekeurd. Het blad roept uit:

Weg met dezen; weg met geheel dit meyneedig gespan, en hunnen onreynen aenhang zy zyn met den algemeenen vloek der Belgen bestempeld. Herhalen wy ook voor eeuwig dat wy dien persoon niet kennen, en verjagen wy hem met geheel zynen aenhang” ⁷³.

(71) *DV*, 7 december 1830, 3b. Cursief van het blad. Er gingen op een bepaald ogenblik in het Congres stemmen op om Félix de Mérode of de prins de Ligne tot koning van België te maken.

(72) *DV*, 25 januari 1831, 3b.

(73) *DV*, 11 maart 1831, 3a-b.

Volgens *DV* hoeven de Belgen zich niet te storen aan de vijf grote mogendheden in verband met de keuze van een koning. Wij hebben ons ook niet aan de mogendheden gestoord toen we ons vrijvochten van Willem I, toen we de Nassau-dynastie vervallen verklaarden, en nog bij andere beslissingen, zo luidt het, en oorlog zal er niet komen: de grote mogendheden hebben veel te veel moeilijkheden in hun eigen land opdat ze zich in een oorlog in verband met België zouden mengen. We zouden reeds lang een koning moeten gekozen hebben en de mogendheden voor het feit gesteld hebben; alles zou reeds lang in kannen en kruiken zijn geweest. Het blad steunt openlijk August, hertog van Leuchtenberg⁷⁴. In zijn kantoor liggen verzoekschriften ter ondertekening om deze kandidaat tot Belgisch koning te kiezen. Wanneer op 3 februari 1831 de hertog van Nemours, tweede zoon van de Franse koning Louis-Philippe van Orléans, door het Congres met een nipte volstrekte meerderheid verkozen wordt, legt *DV* zich zonder enthousiasme neer bij die beslissing⁷⁵. Als daarna blijkt dat Louis-Philippe de Belgische troon voor zijn zoon niet kan aanvaarden, meesmuilt *DV*: „wy hebben aen de aenneming van den hertog van Nemours nooyt geen geloof gegeven”⁷⁶. De hertog van Leuchtenberg zal nu ook niet meer een kroon aanvaarden die iemand anders weigerde. De enige oplossing, volgens *DV* is weer de republiek⁷⁷.

Wanneer Surlet de Chokier, voorzitter van het Congres, tot regent wordt verkozen, kan *DV* wel met deze keuze instemmen:

Dezen borger, durven wy verhopē, die gedurende zynen langen levensloop, zoo vele bewyzen van vaderlandsliefde en genegenheid voor onze vryheid betoond heeft; hy die zoo het vertrouwen zynēr medeleden had gewonnen, dat hij reeds voor de derde mael tot voorzitter van het kongres gekozen was, zal het algemeen vertrouwen van elken Belg bekomen⁷⁸.

Op 5 april 1831 schrijft *DV* lakoniek: „De menschenplagers stellen weder Saxe-Cobourg voor tot koning van België!”⁷⁹, waaruit reeds duidelijk op te merken valt hoe het blad tegenover de kandidatuur van prins Leopold van Saksen-Coburg-Gotha voor de kroon van België stond. *DV* wil niet van prins Leopold weten omdat hij een koning zou zijn opgedrongen aan de Belgen door de mogendheden en vooral door het Heilig Verbond, omdat

(74) Zie *DV*, 25 januari 1831, 2a, en 28 januari 2b.

(75) Zie *DV*, 8 februari 1831, 4a.

(76) *DV*, 15 februari 1831, 1a.

(77) Zie hierboven.

(78) *DV*, 1 maart 1831, 3a.

(79) *DV*, 5 april 1831, 3b. Leopold van Saksen-Coburg was in België onpopulair. Zie V. Fris, „De Stichting van het Koninkrijk België”, *Vlaamsch België sedert 1830 I* (Gent, 1905), blz. 199.

wy een opperhoofd naer onzen smaek, volgens onze belangen van godsdienst en staetkunde willen, en in den winkel van het heylig verbond geenen koning willen gaen koopen ⁸⁰.

Bovendien is hij protestant en alhoewel hij, volgens de grondwet, geen nadeel kan berokkenen aan de katholieken van zijn land, vindt *DV* dat een katholieke natie recht heeft op een katholieke koning:

Wy verzoeken hierdoor geene voorregten, wy vragen geene privilegien, *Vryheyd* in alles en voor allen, is de spreuk der katholieken; God en de vryheyd is hun geroep: indien wy dan eenen katholyken voor eenen protestant stellen, het is niet om dat wy eenen protestantschen koning vreezen, maer om dat het zeer natuerlyk is, dat eene geheele katholyke natie, eenen katholyken koning aen haar hoofd begeert ⁸¹.

Ook heeft prins Leopold reeds een kroon geweigerd, die van Griekenland. Volgens *DV* was de reden „dat zy hem geene guineën genoeg zou opgebracht hebben”. Prins Leopold zou eveneens gezegd hebben „dat men slechter dan eenen bedelaar en zot moest wezen om koning der Belgen te zyn” ⁸²! Joseph Lebeau, minister van buitenlandse zaken, die onderhandelingen aanknoopte met de Mogendheden en met Leopold, krijgt van *DV* er van langs:

op hem valle alle oneer, spot en verachting welke door dezen voorstel, door deze reyze naer Londen aen het belgisch volk is aengedaen, met eenen koning te gaen bedelen die wy niet kunnen bekomen ... In plaets van op jagt te gaen van Hollanders, is M. Lebeau op jagt van eenen koning gegaen” ⁸³.

Leopold wordt in een „Samenspraek tusschen Jan Vrymond, lid van de Belgische Vereeniging, en pachter Koelmoed” „Saxe-koeuyboer” genoemd. Waar het blad in maart 1830 vol lof een „Levens-schets van den aenstaenden souvereyn van Griekenland, prins Leopold van Saxen-Coburg” schreef en erin zei dat

hy die hoedanigheden en bekwaemheyd [bezit], welke by eenen goeden vorst zeer wel in aanmerking worden genomen; ook zal hy gewisselyk in het geluk van zyn volk zyn eygen geluk zoeken ⁸⁴,

kan het nu weinig kwaliteiten in diezelfde prins ontdekken. Prins Leopold had immers zijn aanvaarding afhankelijk gesteld van een verzoening van

(80) *DV*, 29 april 1831, 3a.

(81) *DV*, 3 mei 1831. Cursief van *DV*.

(82) *DV*, ibidem.

(83) *DV*, 17 mei 1831, 3a-b.

(84) *DV*, 26 maart 1830, 2b.

het Nationaal Congres en de Mogendheden, vooral van de aanvaarding door het Congres van het protocol van 20 januari 1831 of van de zgn. „Grondslagen der scheiding”⁸⁵. Ironisch schrijft *DV*:

met Saxe-Coburg ... *vry* met de Protokolen; *onafhangelijk* onder het jok van het Heylig Verbond; *gelukkig* met eenen prins die ons Niets kan bybrengen om ons gelukkig te maken⁸⁶.

Verder vraagt het blad „Wilt gy den eenen aengestelden koning verjagen [d.i. Willem], om eenen anderen aengestelden in de plaats te nemen?” De Belgen zullen zich nooit zo erg vernederen dat ze zullen buigen voor de protocollen. Liever de oorlog, zo vervolgt het blad.

Wanneer op 4 juni 1831 het Congres overgaat tot de verkiezing van Leopold legt *DV* zich weer hierbij neer „alhoewel wy dezen keus nooyt aenzien hebben als den besten middel om onze roemryke omwenteling te eyndigen”⁸⁷. Daar het nog een tijdje duurt voor Leopold laat weten dat hij de troon in België zou aanvaarden als de XVIII artikelen van 26 juni 1831 door het Congres zouden bekrachtigd worden, herkauwt *DV* nog verder zijn gebrek aan geestdrift voor de nieuw gekozen koning:

in veronderstelling dat Saxe-Cobourg aenveerde (waer aen wy nog altyd even sterk blyven twyffelen), [kan] hy ons toch geen vrede medebrengen. Saxe-Cobourg, wanneer hy de kroon van België aenneemt, moet zich aen de protokolen onderwerpen, of moet deze verstooten. In het eerste geval, ... hy is de afgezant der vyf mogendheden, hy is het werktuyg onzer slaverny ... Komt hy met protokolen, ver van den vrede mede te brengen, hy komt ons den oorlog verklaren, en dwingt ons de wapenen op te nemen, om onze vryheyd en onafhangelijkheyd die wy, met zoo veel bloed gekocht hebben, te behouden. Komt hy zonder protokolen hy is in vyandschap met geheel de conferentie⁸⁸.

Op 1 juli hoopt het blad dat het Traktaat der XVIII artikelen, die het „eer- en regtschendende artikelen” noemt, niet door het Congres zullen gestemd worden. Dit gebeurt echter wel, en dit op 9 juli. Intussen heeft E. Beaucarne, uitgever van *DV* en de *Journal des Flandres*⁸⁹, beide bladen verlaten omwille van zijn heftige oppositie tegen de XVIII artikelen, daar waar de meeste medewerkers, waarvan enkele in het Nationaal Congres zetelden, zich voor het aanvaarden van die artikelen uitgesproken hadden. Op 12 juli schrijft *DV* dan ook opeens:

(85) Cf. Th. Luykx, *op. cit.*, blz. 57 en 59.

(86) *DV*, 20 mei 1831, 3b. Cursief van *DV*.

(87) *DV*, 7 juni 1831, 3b.

(88) *DV*, 28 juni 1831, 2a.

(89) Zo werd de *Catbolique des Pays-Bas* omgedoopt op 4 oktober 1830.

voor het besluit van het kongres mogt vry eenieder de besprekken van Londen goed of kwaed keuren, aenprediken of bespotten. Maer nu zy door onze vertegenwoordigers zyn aengenomen, eyndigen hier alle bemerkingen. Gehoorzaamheid, eerbied aan dit besluit, medehulp voor het inwendig order en openbaere rust, is alsnu de pligt van elken borger ⁹⁰.

En op 19 juli herinnert het blad zijn lezers aan zijn vroeger verzet tegen de XVIII artikelen, verzet dat er kwam omdat het blad vreesde dat zij een nieuwe teleurstelling zouden betekenen, te meer omdat koning Willem ze ook moest aannemen en hij zich nooit erg „gevoegzaam” had getoond. Maar nu het Nationaal Congres anders beslist heeft, onderwerpt het blad zich „ongevveynsd”. De koning is „maer eenen borger te meer die wy zullen in ons land hebben” ⁹¹. Wanneer hij over twee dagen plechtig: „ik zweer” zal uitspreken op de grondwet, dan zal hij

herkennen zyne zending, de weerdigheyt en magt van het volk te bekomen, door het volk als hunnen toezieners, die met het bewaken der dierbaerste belangens des volks belast is, te zyn aangesteld.

En op 28 juli is er reeds niets anders meer dan lof over de nieuwe koning in *DV* te vinden:

zyne antwoorden en zyne daden zyn daer, deze stellen hem voor als den vorst die wij moeten hebben om onze geleden rampen te herstellen en onze wonden te heelen ⁹².

DV EN DE CONFERENTIE VAN LONDEN

Zoals uit het voorgaande reeds blijkt, kon *DV* weinig goeds vinden in de beslissingen en de protocollen van de conferentie der vijf grote mogendheden te Londen en in de diplomatieke bemoeiingen van de Belgische afgevaardigden aldaar. *DV* zou alles veel liever gewapenderhand oplossen en zijn kreten „Te Wapen” zijn dan ook niet uit de lucht, of liever uit het blad, te beginnen van oktober 1830.

„Meynt gy dat die vyf mogendheden waerlyk onze zaken ter hert nemen?” zo vraagt in een „samenspraek”, Jan Onversaegd, officier van de Belgische vrijwilligers, aan Mijnheer de B., lid van het Congres. Jan Onversaegd antwoordt zelf:

ik ... heb gezien dat de vyf mogendheden veel papierkens naer de Belgen zenden om ons in den zak te steken, het kongres tyd

(90) *DV*, 12 juli 1831, 3b.

(91) *DV*, 19 juli 1831, 3a.

(92) *DV*, 28 juli 1831, 2b.

te doen verliezen en onze zaken achterwaerts uyt te doen gaen, is het mogelyk ... neen, wy moeten al die protokols kardoezen maken ⁹³.

En in een andere „samenspraek”, ditmaal tussen Vader Rondborst (= *DV*) en Melkert Groenhart, luidt het:

Toen wy onze omwenteling begonnen, toen wy de holland-sche beulen uyt onze steden verjaegden, toen elken dageraed ons eenen nieuwen zegeprael aenkondigde, was het met behulp der vyf mogendheden? ... indien wy alle deze wonderen *alleen* gedaen hebben, waerom zyn zy ons in het midden onzer overwinningen komen beletten voorts te gaen? ⁹⁴.

DV noemt de vijf bemiddelaars van Londen ronduit „twistzaeyers”, „zielverkoopers” en „protokolwevers” en de wapenstilstand die zij aanprezen „belachelyk”, want alles is gebleven zoals het was, en de Hollanders zyn nog steeds niet boven de Moerdijk:

Oostenryk, Rusland, Pruysen ... zullen nooyt iets ten voordele der Belgen doen; de woorden *vrybeyd*, en *onafhangelykheyd* zyn onvergevelyke misdaden in hunne ooren. Welk is hun gedacht? Ons weder onder het jok der Nassauwen te brengen? ⁹⁵.

Wat Engeland betreft, dit land wil alleen de vrijheid voor zichzelf en denkt slechts aan zijn eigen belangen. De handelwijze van Franrijk, ten slotte, is voor *DV* niet klaar:

Om aen het fransch ministerie te behagen zouden wy of Otho van Beieren die nog maer 15 jaren oud is, of eenen spaenschen of napelschen vorst moeten kiezen tot koning en die persoonen konnen ons tot niets dienen dan om ons land weder ongelukkig te maken ⁹⁶.

Herhaaldelyk dringt *DV* aan op het einde van de wapenstilstand en de onderhandelingen:

Geene onderhandelingen meer, geene protokolen meer, de zielverkoopers hebben ons lang genoeg opgehouden met hunne listen ⁹⁷.

En einde maart 1831 klinkt het:

(93) *DV*, 18 januari 1831, 3b.

(94) *DV*, 21 januari 1831, 3b.

(95) *DV*, 1 februari 1831, 3b. Cursief van *DV*.

(96) *DV*, ibidem.

(97) *DV*, 11 maart 1831, 3a.

Protokolen! ah dit verschrikt ons niet meer; wy hebben de weerde hier van leeren kennen, de Belgen zullen zich door deze niet meer laten bedriegen, zy zullen protokolen aenveerden om er kardoezen van te maken⁹⁸.

Wij zagen reeds dat *DV* moeilijk akkoord kon gaan met de aanvaarding door België van de XVIII artikelen of de „grondslagen der scheiding”. Ook tegen de aanvaarding van het verdrag der XXIV artikelen zal het zich verzetten. Nederland is en blijft de grote vijand van *DV*, die alleen maar met de wapens bedwongen kan worden.

Van oktober 1830 tot einde 1831 vindt men bijna in ieder nummer een al of niet gemotiveerde oproep „te wapen” tegen Nederland. Wanneer Lebeau in het Congres zegt dat de oorlog onvermijdelijk geworden is (7 april 1831), dan is dit natuurlijk ofie op het vuur voor *DV*. Het verdubbelt zijn oproepen tot oorlog met Nederland en zet de landbouwers aan zich te wapenen en met de vrijwilligers op te rukken naar het Noorden. Het blad wil de oorlog met Nederland niet omdat het bloeddorstig is, maar omdat het het laatste middel is dat de Belgen kunnen gebruiken, omdat na acht maanden wapenstilstand men nog niets opgeschoten is, omdat de conferentie van Londen België weer onder het juk van het Heilig Verbond wil plaatsen, omdat de vijf mogendheden in hun protocollen de oorlog verklaard hebben.

DV weerlegt de opwerping als zouden de grote mogendheden oorlog willen voeren omwille van het afgescheiden België en om dit terug aan koning Willem te schenken. Vooral Frankrijk zal dit niet doen: het zal België ter hulp snellen zodra een vreemde mogendheid dit land binnendringt, en met Frankrijk als bondgenoot hoeft men in België nergens voor te vrezen. „Ja, wy zullen er komen!” is de titel van een hoofdartikel op 3 december 1830, waarin *DV* aldus over Frankrijk spreekt:

Vrankryk is onzen natuerlyken bondgenoot; de Franschen zyn onze broeders en nooyt zouden zy gedooogen dat eenige mogendheyd gewapenderhand tusschen onze zaken komen zou; zy hebben er de uytdrukkelyke verklaring van gedaen en daer by gevoegd dat zy *wel* den vrede wilden, maer ook den oorlog niet vreesden! Zy zyn magtig door hun eygen; en hoe zeer zou hunne magt niet vermeederen door onze hulp en medewerking?

Ook van Engeland heeft België niets te vrezen: een oorlog kost te veel geld en het land wil de vrede. Pruisen heeft te veel last met de provincies aan de Rijn, die slechts wachten op een gunstige gelegenheid om de Pruisen te verjagen, Oostenrijk ondervindt moeilijkheden met Italië, Rusland heeft de handen vol met de volkeren van de Kaukasus die in opstand zijn, en bovendien heerst de pest in dat land. Slechts één oorlog is mogelijk,

aldus *DV*, een oorlog van België met Holland. „De mogendheden zyn sterk als het er op aenkomt van protokolen; maer het is eene sterkte van papier, die welhaest gescheurd is”⁹⁹.

Keren wij nu terug tot de houding van *DV* ten opzichte van de XXIV artikelen. Zoals men weet werd door dit verdrag van de XXIV artikelen, dat op 14 oktober 1831 te Londen werd vastgelegd, bepaald dat Maastricht en Limburg over de Maas definitief bij Nederland werden gevoegd, terwijl België van Luxemburg alleen het Waals gedeelte zou behouden¹⁰⁰. *DV* is hierover niet te spreken. Het blad kiest openlijk stelling voor de zgn. „groenen” (les verts) en is partijganger van de verwerping der XXIV artikelen en, zoals we reeds hiervoor zagen, van het voeren van een strijdvarende en krijgshaftige politiek tegen Nederland en desnoods ook tegen de Mogendheden.

Na de stemming van 1 november, waarbij de zgn. „rijpen” (les mûrs) het haalden, is *DV* vol bitterheid: „Het lot is geworpen; den eersten stap is gedaen; wy hebben voor de magt moeten buygen”¹⁰¹. Toch heeft het blad nog hoop; het denkt dat Koning Leopold de artikelen niet zal ondertekenen vóór Koning Willem ze aangenomen heeft. Wanneer deze hoop ijdel blijkt te zijn is *DV* niet te spreken over de mogelijke gevolgen van de ondertekening van de XXIV artikelen. Koning Willem heeft vier maand uitstel gekregen. Wat kan er al niet gebeuren in vier maanden, vraagt *DV* zich af, en concludeert: „blyven wy gewapend, leggen wy het zweerd niet neder voor aleer onze vyanden, ons hier in zyn voorgegaen”¹⁰².

Wanneer Koning Leopold door de vijf mogendheden als koning van België wordt erkend, is het blad iets optimistischer en juicht:

Onze omwenteling is dan eyndelyk goedgekeurd; de souvereiniteit des volks heeft eenen luysterlyken zegepraël behaald ... Wy hebben dan in de groote familie van Europa den rang als onafhangelijk volk bekomen, wy zullen het hoofd niet meer moeten buygen onder het bestier van eenen vremden vorst, en als eene overwonnen natie, het lot der slaven ondergaen; wy zyn een volk geworden, wy stappen als natie nevens de Fransche en Engelsche, en onzen vorst word door zyne medevorsten koning *der Belgen* genaemd¹⁰³.

Nederland aanvaardde dit verdrag niet en pas in 1839 werd het geschil België-Nederland bijgelegd. *DV* zal tot het einde blijven behoren tot de 'groenen' en tegen de afstand zijn van Maastricht, Limburg over de Maas

(99) *DV*, 19 april 1831, 3b.

(100) Th. Luykx, *op. cit.*, blz. 73. Voor de volledige tekst van dit verdrag der XXIV artikelen zie: *Recueil de pièces diplomatiques aux affaires de la Hollande et de la Belgique en 1830 et 1831* (Den Haag, 45 dl., 1821-1832), dl. 2, blz. 96-108.

(101) *DV*, 8 november 1831, 2a.

(102) *DV*, 19 november 1831, 4a.

(103) *DV*, 22 november 1831, 2b. Cursief van *DV*.

en Duits Luxemburg. „Den oorlog liever dan den afstand”, zo schrijft het nog steeds in maart 1839¹⁰⁴. De Hollanders worden met alle zonden van Israël overladen en vooral de Hollandse wreedheid klaagt *DV* aan. Het blad is in de periode 1829-1839 ook heftig anti-orangistisch: „Wie zyn die laffe en ontaerde Belgen die medewerken om het hatelyk huis van Oragnien in ons land weder te brengen?” vraagt het blad, en het antwoordt:

Eenige menschen die van uw zweet en uw bloed leefden; die ryk wierden van het millioen der nyverheyd; eenige afgestelde ambtenaers die de weerdige werktuygen waren van den dwingeland van Maanen, eenige goddelooze schryvers die het voorleden jaer nog dierven voorstellen van onze kerken in katoenfabrieken te veranderen¹⁰⁵.

De orangisten worden o.m. „twistzacyers, ruststoorders, betaelde schreeuw-ers van Oragnien ... laffe en ontaerde Orangisten”¹⁰⁶ genoemd. De Orangisten van Gent, die vrij talrijk waren, krijgen er van *DV* ook van langs. Wanneer het meedeelt dat een verzoekschrift rondgaat in Gent ten voordele van de prins van Oranje, schrijft het:

Wy hebben gezien en *ondervonden* wat het is *hollandsch* te zyn, en men zou willen dat wy nog eens in de klauwen vallen van die beulen die onze gekwetste Belgen LEVENDIG VERBRANDEN!!!¹⁰⁷.

Na de beruchte mislukte Grégoire-zaak van 2 februari 1831¹⁰⁸ opent *DV* in zijn kantoor een inschrijving ten voordele van de sapeurs-pompier van Gent die Grégoire op de vlucht dreven; het blad publiceert ook op 11 februari 1831 een korte levensschets van Ernest Grégoire, dat het besluit met de woorden:

Alle trouw, alle gunst, alle eerbied heeft hy voor altyd verlor-
ren, door zijn schandig en verraderlyk gedrag van den 2 fe-
bruary.

(104) *DV*, 6 maart 1839, 2b.

(105) *DV*, 25 januari 1831, 4a.

(106) *DV*, 28 januari 1831, 3b.

(107) *DV*, 11 januari 1831, 3a. Cursief en hoofdletters van *DV*.

(108) Kolonel Ernest Grégoire had te Gent een opstand ten gunste van de prins van Oranje willen teweegbrengen.

Vatten we even samen welke de houding was van *DV* bij en om de stichting van het Koninkrijk België: na gedurende enkele weken een afwachtende houding aangenomen te hebben en trouw te zijn gebleven aan het huis van Oranje, keurt het blad de opstand goed. Wat de staatsvorm van het België in de maak betrof, was *DV* voorstander van een republiek. De grondwet van de nieuwe staat diende de grootste vrijheid op elk gebied en vooral op onderwijsgebied te vrijwaren. Eén kamer achtte het blad reeds meer dan voldoende. De prins van Oranje mocht in geen geval gekozen worden tot koning. Het blad roept ook voortdurend op tot eendracht en tot oorlog met Holland. Bij de koningskeuze, steunt het eerst de hertog van Leuchtenberg, of een Belgische prins. Van Leopold van Saksen-Coburg wil het niet weten daar deze slechts de kroon aanvaardt op voorwaarde dat België de XVIII artikelen of de „Grondslagen der scheiding” goedkeurt. Eenmaal de koning gekozen is, steunt het blad hem en schenkt hem zijn volle vertrouwen. De orangisten kunnen onmogelijk iets goeds doen in de ogen van *DV*, de Hollanders zijn immers de „wreedste beulen” die er ooit geweest zijn. *DV* heeft weinig vertrouwen in de „protokolwevers” van de conferentie van Londen en wil manu militari en niet langs diplomatieke weg verkrijgen wat het verlangt. Het blad, ten slotte, vreest helemaal niet dat omwille van België de mogendheden een oorlog zouden ontketen en roept dan ook bijna voortdurend op tot de wapens.